

Jan Turowski

Z badań Zakładu Socjologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 12, 315-316

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mość klasycznych i współczesnych dzieł sztuki w środowiskach robotniczych i inteligentnych; 3. zagadnienie skali popularności różnych dziedzin sztuki i kultury w różnych środowiskach społecznych. Opracowano już próbne ankiety dotyczące tych zagadnień, na których podstawie przeprowadzono wstępne badania w środowiskach: robotniczym (FSO), studenckim (UW) i inteligencji na terenie Warszawy.

Młodzież robotnicza i jej organizacje. Badania nad tą problematyką prowadzone były początkowo na terenie FSO. W miarę postępu prac uległ rozszerzeniu zarówno ich teren, jak i zakres. Pracę badawczą rozpoczęto od zbierania materiałów obrazujących oficjalne wzory postępowania (hasła, plakaty, broszury propagandowe) oraz materiałów ilustrujących kształtowanie się pod tym wpływem stereotypów myślenia (m. in. motywacja podać o pracę).

Następnie przygotowano ankietę dotyczącą stosunku młodzieży robotniczej do ZMP. Ankieta przeprowadzona została w Warszawie w FSO, we Wrocławiu w Pafawagu oraz wśród robotniczego aktywu ZMP woj. wrocławskiego. Materiały uzyskane z ponad 800 ankiet zostały opracowane i przygotowane do druku. Streszczenie tej pracy zostało opublikowane w formie artykułu w tygodniku „Nowa Kultura”⁴.

W dalszym ciągu zbierane są materiały dotyczące mechanizmu kształtowania się nowych (po rozwiązaniu ZMP) organizacji młodzieżowych. Ostatnim przedsięwzięciem badawczym tej grupy była ankieta dotycząca postaw młodzieży w odniesieniu do dawnej i nowej organizacji młodzieżowej, przeprowadzona wśród delegatów na Zjazd Konstytucyjny ZMS w kwietniu 1957 r.

Młodzież robotnicza, jej obyczajowość i problemy moralne. Terenem obserwacji jest hotel robotniczy FSO na osiedlu Praga II. Obecnie zbierane są materiały dotyczące aktualnego stanu obyczajowości mieszkańców hotelu oraz historii obyczajowej środowiska. Prócz danych ogólnych dotyczących całego hotelu gromadzi się różnorodne materiały dotyczące dwu wybranych grup młodzieży.

Ponadto przeprowadza się obserwacje nad wybranymi mieszkańcami hotelu przejawiającymi szczególnie jaskrawe symptomy wykołajenia (przestępstwa, notoryczny alkoholizm, rozluźnienie seksualne). Celem pracy jest próba ustalenia przyczyn wykołajenia, ze szczególnym uwzględnieniem tych przyczyn, które wiążą się z trudnościami adaptacji młodzieży napływowej do warunków środowiska wielkomiejskiego oraz ze specyfiką życia w hotelu.

W pracach Zespołu Warszawskiego bierze systematycznie udział 15 osób, w tym 5 posiadających stałe etaty pracownicze. Reszta pracuje na warunkach prac zleconych.

Stefan Szostkiewicz

Z BADAŃ ZAKŁADU SOCJOLOGII KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO

Zakład Socjologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego podjął badania socjograficzne w dwóch kierunkach. Są to: 1. badania przemian społecznych w związku z uprzemysłowieniem i urbanizacją kraju oraz 2. badania problemów przestępczości

⁴ H. Najduchowska, M. Jarośnińska, *Młodzież w okresie kryzysu* (z badań Pracowni Socjologicznej PAN), „Nowa Kultura”, 1957, nr 17.

nieletnich. W zamierzeniach Zakładu w najbliższych latach pozostaje nadto podjęcie badań z zakresu socjografii zjawisk religijnych.

Dwa pierwsze kierunki badań przybrały już charakter realny.

W pierwszej dziedzinie badań temat poszukiwań sformułowany został następująco: „Przemiany społeczne na tle ruchu ludności ze wsi do miasta w latach 1946—1956. Na podstawie badań lubelskiego ośrodka przemysłowego i okolicy”. Szczegółowa problematyka badań została rozwinięta i ustalona w kwestionariuszu roboczym.

Ogólnie rzecz biorąc badania zmierzają do wyjaśnienia: a) przemian na wsi, b) przemian i układu stosunków w przemyśle, c) przemian w ogólnej strukturze i życiu kulturalnym społeczeństwa — w związku z industrializacją i ruchem ludności ze wsi do miast w okresie dziesięciolecia 1946—1956.

Do badań wybrano 10 wsi jako naturalnych jednostek, grup sąsiedzkich, znajdujących się w różnej odległości od Lublina i połączonych z Lublinem różnymi drogami komunikacyjnymi: szosą, drogami polnymi, koleją. Każdy ze współpracujących obrał odpowiednie wsie jako obiekty swych badań. Badania wsi nie pozwalają jednak uzyskać materiału do wyjaśnienia całokształtu problematyki przemian społecznych zachodzących w związku z industrializacją i ruchem ludności ze wsi do miasta. Tematyka badań, wykraczająca poza zagadnienia przemian zachodzących we wsi, wymagała doboru innych zbiorowości próbnych w obrębie tego obiektu, który został określony jako „lubelski ośrodek przemysłowy i jego okolica”. Dalsze cele badań postanowiono osiągnąć przez objęcie obserwacją jeszcze jednego dużego zakładu przemysłowego, a następnie hotelu robotniczego, tak zwanych „stancji prywatnych” i jednego osiedla robotniczego powstałego w obrębie Lublina.

Metoda badań opiera się na wykorzystaniu wszelkich dokumentów pisanych, a w szczególności ksiąg meldunkowych, rejestrów, akt biurowych i personalnych, następnie na przeprowadzaniu wywiadów, ankiet, obserwacji uczestniczącej, wykorzystaniu autobiografii, listów. Warunkiem przeprowadzania badań jest zamieszkiwanie na terenie będącym przedmiotem obserwacji lub uczestnictwo w życiu badanej zbiorowości.

W chwili obecnej badania są w toku.

W drugiej dziedzinie badań temat sformułowany został następująco: „Przestępczość nieletnich. Na podstawie badań przestępczości nieletnich w okręgu Sądu Powiatowego w Lublinie Wydział dla Nieletnich w latach 1945—1956”.

Celem tych badań jest przedstawienie przebiegu przestępczości nieletnich w okresie 11 lat na terenie Lublina i powiatów podległych właściwości Sądu Powiatowego w Lublinie (Wydział dla Nieletnich), wykrycie przyczyn przestępczości nieletnich, zobrazowanie ekologicznego układu przestępczości, ustalenie tendencji i kierunków w przebiegu przestępczości nieletnich oraz ustalenie relacji między rodzajami przestępstw a wiekiem, pochodzeniem społecznym, stanem majątkowym, rodzinnym itp. nieletnich. Badania mają także na celu zanalizowanie skuteczności różnych środków walki z przestępczością na podstawie rzeczywistego i konkretnego materiału.

Badania oparte są na analizie akt spraw karnych, rozpoznawanych w tym okresie przez Sąd Powiatowy (Wydział dla Nieletnich) w Lublinie. Przeprowadzane są także wywiady, obserwacje i ankiety w stu rodzinach nieletnich przestępców, karanych kilkakrotnie przez Sąd. Badania objęły również jeden dom poprawczy na terenie Lubelszczyzny.

Zbieranie materiałów jest w toku. Koncepcja ujęcia i usystematyzowania wyników badań zostanie ostatecznie określona w trakcie opracowywania zebranych danych.

Jan Turowski